

Nieuwe regels voor transparantere verslaglegging in Nederland

Arjan Brouwer en Jos de Groot, Assurance

Met de Transparantierichtlijn, die binnenkort in Nederland in werking treedt, wil de EU bereiken dat de beursfondsen in de Europese lidstaten meer en tijdiger uniforme informatie verschaffen aan hun belanghebbenden, zodat de investeerders beter beschermd worden en de marktefficiëntie toeneemt. Wat zijn de belangrijkste bepalingen uit de Transparantierichtlijn?

1. Inleiding

Eindelijk is het dan toch zover: de Eerste Kamer heeft op 23 september 2008 het wetsvoorstel aangenomen waarmee de Europese Transparantierichtlijn in de Nederlandse wetgeving wordt verwerkt. Waarom eindelijk? De Europese Transparantierichtlijn is al in 2004 door het Europees Parlement goedgekeurd en hierin is destijds opgenomen dat de bepalingen uiterlijk 20 januari 2007 in de lokale wetgeving geïmplementeerd moesten zijn. De EU transparantierichtlijn wordt met ingang van 1 januari 2009 van kracht in Nederland. Dat heeft Minister Bos de Tweede Kamer op 31 oktober laten weten. Hiermee heeft Nederland de gestelde termijn dus ongeveer met twee jaar overschreden. Niet voor niets dus dat de EU in oktober 2008 Nederland serieus op de vingers heeft getikt voor het niet tijdig implementeren van deze richtlijn.

De Transparantierichtlijn heeft als doel de investeerders in de EU beter te beschermen en berichtgeving in Europa te stroomlijnen. Daarmee ligt de Transparantierichtlijn in het verlengde van eerdere maatregelen die zijn genomen om te komen tot een efficiënte, kosteneffectieve en vrije kapitaalmarkt in Europa. De bekendste maatregel in dit kader is de IAS-Verordening op basis waarvan Europese beursfondsen (op enkele uitzonderingen na) vanaf 2005 verplicht zijn om EU-IFRS toe te passen in de geconsolideerde jaarrekening.

2. Jaarlijkse financiële verslaggeving

De Transparantierichtlijn heeft gevolgen voor een aantal aspecten van de jaarlijkse financiële verslaggeving. Allereerst regelt de Transparantierichtlijn het tijdstip waarop ondernemingen hun jaarverslag en jaarrekening publiceren. Daarnaast verplicht de wet nu een bestuursverklaring over het getrouwe beeld van de jaarrekening, het getrouwe beeld van het jaarverslag en de beschrijving van de voornaamste risico's waarmee de organisatie wordt geconfronteerd.

Tijdstip van publicatie

De jaarrekening en het jaarverslag van beursfondsen dienen binnen vier maanden na afloop van het

Samenvatting

In dit artikel worden de belangrijkste bepalingen uit de Transparantierichtlijn behandeld zoals die nu in de Nederlandse wetgeving, vooral de Wet op het financieel toezicht (Wft), worden opgenomen. De aspecten die aan de orde zullen komen zijn de jaarlijkse, halfjaarlijkse en tussentijdse financiële verslaggeving, het toezicht door de Autoriteit Financiële Markten (AFM) en de ingangsdatum.

Belangrijkste wijzigingen voor jaarlijkse verslaggeving

- De jaarlijkse financiële verslaggeving dient binnen vier maanden na einde boekjaar algemeen verkrijgbaar te zijn en vervolgens minimaal vijf jaar beschikbaar te blijven voor het publiek.
- In de jaarlijkse financiële verslaggeving moet een risicoparagraaf staan met een beschrijving van de voornaamste risico's en onzekerheden waarmee de onderneming geconfronteerd wordt.
- Het bestuur dient door middel van een bestuursverklaring expliciet te verklaren dat:
 - de jaarrekening een getrouw beeld geeft;
 - het jaarverslag een getrouw beeld geeft van de toestand op de balansdatum en de gang van zaken gedurende het boekjaar; en
 - in het jaarverslag de wezenlijke risico's waarmee de onderneming wordt geconfronteerd, zijn beschreven.

boekjaar beschikbaar te zijn voor het publiek. Dit is een verzwaring ten opzichte van de huidige regels en ten opzichte van de vereisten die in de wet zijn opgenomen voor niet-beursfondsen. Op basis van artikel 2:101 lid BW en artikel 2:210 lid 1 BW dienen Nederlandse ondernemingen de jaarrekening op te maken binnen vijf maanden na balansdatum en maximaal twee maanden hierna te deponeren. Daarnaast kunnen ondernemingen op grond van bijzondere omstandigheden aan de

aandeelhoudersvergadering vragen of zij hiervoor maximaal zes maanden uitstel mogen krijgen. Deze termijnen en de mogelijkheid om uitstel te vragen gelden derhalve niet meer voor beursfondsen.

Uit een onderzoek dat PricewaterhouseCoopers onder 133 beursfondsen verricht heeft, komt naar voren dat in 2008 nog 11 beursfondsen (8%) niet binnen de termijn van vier maanden hun jaarrekening hadden opgesteld. Een aantal hiervan lost dit op door al op een eerder moment via een persbericht, informatie over het afgelopen boekjaar naar buiten te brengen. Meer dan 40% van de door ons onderzochte beursfondsen kwam in 2008 een week of meer voordat de jaarrekening over 2007 werd opgemaakt, met de jaarcijfers naar buiten.

De Transparantierichtlijn stelt geen specifieke eisen voor persberichten over de jaarcijfers (deze vallen buiten de definitie van de tussentijdse verklaring, die hierna behandeld wordt) en deze informatie kan ook niet in de plaats komen van de verplichte jaarlijkse verslaggeving.

De verklaring van het bestuur

Nieuw is het vereiste dat bestuurders expliciet verklaren dat de jaarrekening en het jaarverslag een getrouw beeld geven en dat in het jaarverslag de wezenlijke risico's waarmee de onderneming wordt geconfronteerd, zijn beschreven.

Bestuursverklaring: artikel Wft 5.25c lid 2c

c. verklaringen van de bij de uitgevende instelling als ter zake verantwoordelijk aangewezen personen, met duidelijke vermelding van naam en functie, van het feit dat, voor zover hun bekend,

1°. de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de activa, de passiva, de financiële positie en de winst of het verlies van de uitgevende instelling en de gezamenlijk in de consolidatie opgenomen ondernemingen; en

2°. het jaarverslag een getrouw beeld geeft omtrent de toestand op de balansdatum, de gang van zaken gedurende het boekjaar van de uitgevende instelling en van de met haar verbonden ondernemingen waarvan de gegevens in haar jaarrekening zijn opgenomen en dat in het jaarverslag de wezenlijke risico's waarmee de uitgevende instelling wordt geconfronteerd, zijn beschreven.

Hoewel de bestuurders van de onderneming altijd al verantwoordelijk waren voor het opmaken van een jaarrekening en jaarverslag die aan deze vereisten voldoen, vereist de wet nu dat de bestuurders deze verantwoordelijkheid ook expliciet maken door middel van een bestuursverklaring.

Er bestaat geen wettelijke tekst voor de bestuursverklaring. Het verdient aanbeveling om bij de concrete uitwerking van de bestuursverklaring zo dicht mogelijk bij de wettekst aan te sluiten. Hierbij merken wij op dat in de Nederlandse wettekst over de bestuursverklaring, in tegenstelling tot wat is opgenomen in de tekst van de EU-richtlijn, de bestuursverklaring over het getrouwe beeld van de jaarrekening niet is gekoppeld aan overeenstemming met de toepasselijke reeks standaarden voor jaarrekeningen (bijvoorbeeld opgesteld in overeenstemming met EU-IFRS). Op basis van de Wft is het voor de Nederlandse beursfondsen dus niet noodzakelijk dat het bestuur expliciet verklaart dat de jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met EU-IFRS. Het is echter niet onlogisch om in de bestuursverklaring een referentie te maken naar de gehanteerde grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening. Immers, die invalshoek ligt ook besloten in het artikel in de Europese regelgeving dat ten grondslag ligt aan de Nederlandse Wft-bepaling en de vermelding geeft duidelijkheid over het referentiekader dat het bestuur heeft gebruikt om tot haar verklaring te komen.

De risicoparagraaf

Artikel 5:25c lid 2 vereist de opname van een risicoparagraaf in het jaarverslag. Een risicoparagraaf bestaat ten eerste uit de beschrijving van de voornaamste risico's in het risicoprofiel van de onderneming (het risicoprofiel), en ten tweede uit een beschrijving van de risicomangementsystemen waarmee die ondernemingsbrede risico's worden beheerd. Ten slotte maakt ook de in-controlverklaring, de verklaring over de werking van de interne beheersing van de financiële verslagleggingrisico's, onderdeel uit van de risicoparagraaf.

In de bestuursverklaring wordt expliciet verklaard dat in het jaarverslag de wezenlijke risico's waarmee de onderneming wordt geconfronteerd, zijn beschreven (het risicoprofiel). Daarmee komt de risicoparagraaf nog meer in de schijnwerpers te staan.

3. Halfjaarlijkse financiële verslaggeving

Voor de halfjaarlijkse verslaggeving heeft de implementatie van de Transparantierichtlijn grotere gevolgen dan voor de jaarlijkse verslaggeving. De wet vereist nu onder andere dat de halfjaarrekening wordt opgesteld in overeenstemming met IAS 34, dat een halfjaarverslag wordt opgesteld dat aan bepaalde minimumvereisten voldoet en dat ook bij de halfjaarlijkse financiële verslaggeving een verklaring van het bestuur wordt opgenomen.

Toepassing van IAS 34 in de halfjaarrekening

Op basis van de aangepaste voorschriften dienen alle beursfondsen die een geconsolideerde jaarrekening opstellen vanaf 2009 IAS 34 toe te passen bij het opstellen van de halfjaarrekening. Weliswaar passen de meeste beursfondsen in 2008 IFRS-grondslagen toe in de halfjaarverslaggeving, maar een groot deel geeft nog niet expliciet aan dat wordt voldaan aan IAS 34.

Belangrijkste wijzigingen voor halfjaarlijkse financiële verslaggeving

- De halfjaarlijkse verslaggeving dient binnen twee maanden na afloop van de periode algemeen verkrijgbaar te zijn en vervolgens minimaal vijf jaar beschikbaar te blijven voor het publiek.
- Als de onderneming een geconsolideerde jaarrekening opmaakt, moet de halfjaarrekening worden opgesteld in overeenstemming met IAS 34.
- Er gelden extra wettelijke eisen voor de inhoud van het halfjaarverslag van de directie.
- Vergelijkbaar met de verklaring bij de jaarlijkse financiële verslaggeving dient het bestuur een bestuursverklaring op te nemen waarin verklaard wordt dat:
 - de halfjaarrekening een getrouw beeld geeft van de activa, de passiva, de financiële positie en de winst of het verlies; en
 - het halfjaarverslag een getrouw overzicht geeft van de toestand op de balansdatum, de gang van zaken gedurende het halve boekjaar en de verwachte gang van zaken.
- Het halfjaarverslag dient een risicoparagraaf te bevatten met een beschrijving van de voornaamste risico's en onzekerheden voor de resterende zes maanden van het boekjaar.
- Indien de halfjaarrekening is gecontroleerd of beoordeeld door een accountant, dan dient de accountantsverklaring of beoordelingsverklaring openbaar te worden gemaakt.

IAS 34 vereist dat het tussentijds financieel verslag minimaal de volgende onderdelen bevat:

- verkorte balans;
- verkorte winst-en-verliesrekening;
- verkort mutatieoverzicht van het eigen vermogen;
- verkort kasstroomoverzicht; en
- geselecteerde toelichtingen.

Op bepaalde aspecten zijn de toelichtingvereisten van IAS 34 vrij uitgebreid. Zo dient van overnames dezelfde (uitgebreide) informatie opgenomen te worden in een tussentijds financieel verslag als in de jaarrekening. Ook dient beperkte segmentinformatie te worden verschaft en dienen bijzondere transacties toegelicht te worden, waaronder transacties in eigen obligaties en aandelen, uitgekeerde dividenden en andere transacties die een invloed hebben op activa, verplichtingen, eigen vermogen, nettowinst, of kasstromen die ongebruikelijk zijn wegens hun aard, omvang of frequentie.

Halfjaarverslag

Naast de halfjaarrekening vereist de wet dat er een halfjaarverslag wordt opgenomen in de halfjaarlijkse financiële verslaggeving. Het halfjaarverslag is vergelijkbaar met het directieverslag zoals dat is

opgenomen bij de jaarlijkse financiële verslaggeving en betreft een uitbreiding van de eisen die IAS 34 stelt aan tussentijdse verslaggeving.

Artikel 5:25d lid 8 en 9 beschrijft de volgende minimumvereisten voor de inhoud van het halfjaarverslag:

- een opsomming van belangrijke gebeurtenissen die hebben plaatsgevonden gedurende de eerste zes maanden van het boekjaar en hun invloed op de halfjaarrekening;
- een beschrijving van de voornaamste risico's en onzekerheden voor de resterende zes maanden van het boekjaar; en
- van ondernemingen waarvan aandelen aan de beurs worden verhandeld, moet er in het halfjaarverslag ook een toelichting worden opgenomen van de belangrijkste transacties met verbonden partijen.

Lid 2c van dit artikel geeft vervolgens echter aan dat het bestuur in de bestuursverklaring dient te verklaren dat het halfjaarverslag een getrouw overzicht geeft omtrent de toestand op de balansdatum, de gang van zaken gedurende het halve boekjaar en de verwachte gang van zaken, waarbij, voor zover gewichtige belangen zich hiertegen niet verzetten, in het bijzonder aandacht wordt besteed aan de investeringen, en de omstandigheden waarvan de ontwikkeling van de omzet en van de rentabiliteit afhankelijk is. Dit betekent dus dat via deze bepalingen nog extra eisen worden gesteld aan het halfjaarverslag zelf. Immers, het bestuur kan dit alleen verklaren als deze informatie hierin is opgenomen.

Gezien het verschil in de aard van de informatie die wordt opgenomen in de halfjaarrekening en in het halfjaarverslag, adviseren wij om beide delen op dezelfde wijze als bij de jaarlijkse verslaggeving duidelijk af te bakenen. Waar de halfjaarrekening primair feitelijke, historische en financiële informatie bevat, is het halfjaarverslag meer kwalitatief en deels ook toekomstgericht. Een duidelijke afbakening is van belang met het oog op de verantwoordelijkheid van de bestuurders. Indien de halfjaarrekening wordt gecontroleerd of beoordeeld, zorgt een duidelijke splitsing tussen halfjaarrekening en halfjaarverslag ook voor een goede afbakening van het object van onderzoek door de externe accountant.

De verklaring van het bestuur

Het bestuur dient bij de halfjaarlijkse financiële verslaggeving een bestuursverklaring op te nemen waarin verklaard wordt dat:

- de halfjaarrekening een getrouw beeld geeft van de activa, de passiva, de financiële positie en de winst of het verlies; en
- het halfjaarverslag een getrouw overzicht geeft omtrent de toestand op de balansdatum, de gang van zaken gedurende het halve boekjaar en de verwachte gang van zaken, waarbij, voor zover gewichtige belangen zich hiertegen niet verzetten, in het bijzonder aandacht wordt

besteed aan de investeringen, en de omstandigheden waarvan de ontwikkeling van de omzet en van de rentabiliteit afhankelijk is.

Ook bij het halfjaarbericht dient het bestuur dus een verklaring op te nemen inzake het getrouwe beeld van de halfjaarrekening en het halfjaarverslag. De strekking van de verklaring is vrijwel gelijk aan die bij de jaarrekening en het directieverslag hierbij, met dien verstande dat het bestuur – in tegenstelling tot de bestuursverklaring bij de jaarlijkse financiële verslaggeving – niet hoeft te verklaren dat de risico's worden beschreven. Op één punt gaat de halfjaarlijkse bestuursverklaring verder: de verklaring dekt in tegenstelling tot de bestuursverklaring bij de jaarlijkse verslaggeving, ook de verwachte gang van zaken af.

Externe accountant

Als de halfjaarlijkse financiële verslaggeving is gecontroleerd of beoordeeld door een accountant, dan wordt de accountantsverklaring samen met de halfjaarlijkse financiële verslaggeving algemeen verkrijgbaar gesteld. Als de halfjaarlijkse financiële verslaggeving niet door een accountant is gecontroleerd of beoordeeld, dan wordt dat door de onderneming in haar halfjaarverslag vermeld. Daarmee geldt dus nu een extra transparantieplichting over de rol van de externe accountant bij de halfjaarcijfers.

4. Tussentijdse verslaggeving

In de Nederlandse wet was tot op heden een beperkt aantal bepalingen opgenomen over tussentijdse verslaggeving. Beursfondsen hadden op grond van het inmiddels vervallen artikel 2:103 lid 1 BW al de plicht om halfjaar- en kwartaalcijfers openbaar te maken zodra deze beschikbaar zijn. Deze verplichting gold echter niet zolang deze cijfers alleen voor bestuurders, commissarissen en de ondernemingsraad beschikbaar waren.

Vanaf 2009 moeten ondernemingen met beursgenoteerde aandelen op een gereglementeerde markt naast de hiervoor behandelde halfjaarinformatie, ook tussentijdse informatie publiceren. Zowel gedurende de eerste zes maanden van het financieel jaar als gedurende de tweede zes maanden, wordt een zogenoemde tussentijdse verklaring afgegeven. De verklaring zal afgegeven worden in de periode tussen tien weken na aanvang en zes weken voor het einde van de relevante termijn van zes maanden.

De twee tussentijdse verklaringen in 2009 moeten worden afgegeven tussen 12 maart en 20 mei 2009, en tussen 9 september en 20 november 2009 (indien het boekjaar gelijk is aan het kalenderjaar).

Het is te verwachten van de ondernemingen in de meeste bedrijfstakken dat de financiële informatie in een

tussentijdse verklaring zal bestaan uit de resultaten van het eerste kwartaal of de cumulatieve resultaten van het derde kwartaal.

De vereisten voor de tussentijdse verslaggeving zijn beperkt. De tussentijdse verklaring bevat de volgende informatie:

- een toelichting van belangrijke gebeurtenissen en transacties die in de periode (tussen de start van de periode en de datum van de tussentijdse verklaring) hebben plaatsgevonden en van de gevolgen daarvan voor de financiële positie; en
- een algemene beschrijving van de financiële positie en de prestaties van de onderneming.

Voor de tussentijdse verslaggeving is het niet noodzakelijk dat kwantitatieve, financiële gegevens worden opgenomen. Een onderneming kan aan de vereisten voldoen door middel van een beschrijvende toelichting. Vaak zal het voor een zinvolle beschrijving van de financiële positie en de prestaties van de onderneming wel noodzakelijk zijn om bepaalde financiële gegevens te verstrekken, maar het is zeker niet noodzakelijk dat een (verkorte) winst-en-verliesrekening of balans wordt verstrekt. Beursfondsen die al ieder kwartaal een kwartaalbericht op basis van IAS 34 publiceerden, zullen aan de vereisten voor de tussentijdse verklaring kunnen voldoen door middel van dit kwartaalbericht, maar toepassing van IAS 34 in een kwartaalbericht is niet verplicht.

5. Toezicht door de AFM

Naast de jaarverslaggeving van beursfondsen, valt met ingang van 2009 tevens de halfjaarlijkse verslaggeving onder het toezicht van de Autoriteit Financiële Markten, de AFM. Het toezicht zal vergelijkbaar zijn met het toezicht op de jaarlijkse financiële verslaggeving. De AFM krijgt de bevoegdheid om bij twijfel over de inrichting van de halfjaarlijkse financiële verslaggeving, de onderneming te verzoeken om een nadere toelichting te geven. Bovendien kan de AFM de organisatie adviseren om extern te communiceren over toepassing van verslaggevingvoorschriften in bestaande of toekomstige stukken.

Een verschil met het AFM-toezicht op de jaarlijkse financiële verslaggeving is dat ten aanzien van de inhoud van de halfjaarlijkse financiële verslaggeving door de AFM geen procedure bij de Ondernemingskamer kan worden gestart. De wetgever acht het namelijk niet wenselijk als lange tijd nadat een halfjaarbericht is uitgebracht, nog over het bericht kan worden geprocedeerd. Een eventuele procedure zal derhalve alleen worden gestart als de AFM een onvolkomenheid in de halfjaarberichtgeving constateert die niet door de onderneming wordt hersteld in de jaarrekening die daarop volgt. Overigens kan de AFM

wel een procedure bij de Ondernemingskamer starten indien de onderneming onvoldoende gevolg geeft aan verzoeken van de AFM om toelichting.

6. Ingangsdatum

De informatie in dit artikel is gebaseerd op het wetsvoorstel dat op 23 september 2008 door de Eerste Kamer is aangenomen en op 20 november in het Staatsblad is gepubliceerd (2008 476). De in het Staatsblad gepubliceerde wet stelt dat de verplichtingen voor de jaarverslaggeving en de halfjaarverslaggeving gelden voor boekjaren die op of na 1 januari 2008 zijn begonnen. Het koninklijk besluit dat de formele ingangsdatum regelt, is ten tijde van het opstellen van dit artikel nog niet verschenen. Omdat Nederland de implementatiedatum van de Europese richtlijn heeft overschreden, is de Nederlandse Staat door de Europese Commissie gedaagd voor het Hof van Justitie. Het ministerie van Financiën streeft daarom naar onmiddellijke inwerkingtreding; dat wil zeggen: met ingang van de eerstvolgende te publiceren financiële verslaggeving met ingang van 1 januari 2009, te weten de jaarrekening 2008, en eerste kwartaalberichten 2009.

7. Samenvatting en conclusie

De Transparantierichtlijn zorgt voor een aantal belangrijke nieuwe vereisten voor de verslaggeving door Nederlandse beursfondsen. Zo zullen ze rekening moeten houden met nieuwe eisen over de inhoud en tijdigheid van financiële rapportage op vier momenten in het jaar. De verplichte toepassing van IAS 34 in de halfjaarrekening en uitgebreide eisen aan de halfjaarlijkse directieverslagen, introductie van de bestuursverklaring in de jaarlijkse en halfjaarlijkse verslaggeving, introductie van twee gereguleerde tussentijdse verklaringen en AFM-toezicht op de halfjaarlijkse financiële verslaggeving zijn de meest in het oog springende wijzigingen.

Voordelen van de Transparantierichtlijn zijn een meer gestructureerde en uniforme informatievoorziening aan de beleggers binnen Europa en meer gelijkheid in de vereisten die gelden voor de ondernemingen uit de verschillende EU-lidstaten. Onmiskenbaar zullen door een groot aantal beursfondsen specifieke acties genomen moeten worden om alle vereisten op een juiste wijze te kunnen implementeren en tijdig aan de verplichtingen te kunnen voldoen. De acties zullen verschillen per onderneming en wij adviseren dan ook om de gevolgen voor de onderneming vroegtijdig in kaart te brengen en te adresseren.

Noot:

Dit artikel is gebaseerd op de PwC-publicatie 'Helderheid over de Transparantierichtlijn'. Deze publicatie is te downloaden en te bestellen op www.pwc.nl/publicaties.